

бх. № 399/29.06.26

Висш адвокатски съвет:  
Входящ №: 1294/2026  
Дата: 29.06.2026 г.

ДО  
ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ  
ГР.СОФИЯ

## СТ А Н О В И Щ Е

от адв.Рангел Милушев Бараков, Адвокатска колегия – Благоевград,  
личен номер: 1230040027

по проект на Наредба № 5 за условията и реда за определяне на  
особени представители

### УВАЖАЕМИ КОЛЕГИ,

След запознаване с проекта на Наредба № 5 за условията и реда за определяне на особени представители, с изложените към него мотиви и с предварителната оценка на въздействието, считам, че приемането на единна подзаконова уредба е необходимо за практическото прилагане на чл. 36а от Закона за адвокатурата.

Новата законова уредба възлага на адвокатските съвети правомощието да определят особения представител и размера на неговото възнаграждение. Това налага създаването на ясен, предвидим и технически обезпечен механизъм, който да изключва субективния подход, да гарантира равнопоставеност между адвокатите и едновременно с това да осигурява своевременна и качествена защита на представляваните лица.

Проектът правилно поставя като основа случайния подбор, равномерното разпределение, електронния регистър и автоматизираното отразяване на данните за проведените процедури. Тези елементи са необходими, за да може всяко определяне на особен представител да бъде проверимо, проследимо и разбираемо както за адвокатите, така и за органите на адвокатурата.

Считам обаче, че някои от предложените текстове се нуждаят от допълнително прецизиране, за да бъде наредбата в пълно съответствие със закона и да не създава затруднения при нейното практическо приложение.

На първо място, следва да се прецени съответствието на чл. 4, ал. 1 от проекта, според който в електронната система се включват адвокатите, които са заявили съгласие да бъдат определяни за особени представители. Законът използва израза „измежду членовете на адвокатската колегия“, а не измежду адвокатите, вписани в доброволен регистър. Ето защо поддържането на регистър само на предварително заявили съгласие адвокати може да стесни законово определения кръг на лицата, между които следва да се извършва подборът.

Следва да се обсъди дали не е по-подходящо всички действащи адвокати от съответната колегия да бъдат включвани служебно в електронната система, освен когато са налице законови пречки, временно преустановяване на упражняването на професията, заявена временна невъзможност или други ясно определени обективни основания. Така ще се постигне по-пълно съответствие със законовия текст, като същевременно ще остане възможността определеният адвокат да заяви в

срока по чл. 44а от Закона за адвокатурата дали приема представителството.

На следващо място, чл. 7, ал. 1 от проекта следва да бъде съобразен с изрично предвидения в чл. 36а, ал. 2 от Закона за адвокатурата принцип, че разпределението се извършва съобразно поредността на постъпване на исканията. В проекта се поставя акцент върху хронологичния ред на представяне на доказателства за внесен депозит. Това би могло да доведе до отклонение от законовия критерий, тъй като моментът на плащане на депозита зависи от действия на страната, а не от момента, в който съдът е отправил искането.

По-удачно би било да се предвиди, че исканията се регистрират незабавно в електронната система с точен час и дата на постъпване, като тази регистрация определя тяхната поредност. Доказателството за внесен депозит следва да бъде условие за преминаване към фактическото определяне на адвокат, но не и основание за промяна на вече възникналата поредност на искането.

Следва да се прецизира и редът, по който адвокатският съвет определя възнаграждението на особения представител. Законът възлага именно на адвокатския съвет да определи както адвоката, така и възнаграждението му. Проектът предвижда определянето на особен представител да се извършва след представяне на доказателства за внесен депозит, но не урежда достатъчно ясно в каква последователност се определя възнаграждението, уведомява се съдът и се удостоверява неговото внасяне.

Необходимо е изрично да се предвиди последователност, при която съдът изпраща искане с необходимите данни за производството, адвокатският съвет определя размера на възнаграждението с мотивирано решение, уведомява съда за този размер, а след внасянето на депозита се извършва случаен подбор и се определя конкретният адвокат. Подобна уредба би предотвратила неяснотата кой орган и на какъв етап определя сумата, която следва да бъде внесена.

Особено внимание заслужава чл. 9 от проекта, който допуска изключения от принципа на случайното определяне. Изключението за определяне на същия адвокат в следваща фаза на същото производство е обосновано от необходимостта да се запази последователност в защитата и да не се прекъсва вече изградената процесуална защита.

Формулировката „или по други надлежно мотивирани съображения“ обаче е твърде широка. Тя създава възможност за отклонение от случайния подбор при неясни предварително критерии. Това би могло да обезсили основния принцип на наредбата и да породви съмнения относно равнопоставеността между адвокатите. По тази причина считам, че изключенията следва да бъдат изчерпателно изброени или поне да бъдат ограничени до конкретно посочени обективни хипотези.

Необходимо е също да се преразгледа предложението, според което при три последователни отказа или липса на изявление от избрани на случаен принцип адвокати се допуска отклонение от принципа на случайния подбор. Законът урежда задължение на адвоката да заяви дали приема представителството, но не предвижда възможност чрез подзаконов нормативен акт да се въвеждат последици, които фактически да ограничават свободата му да откаже поемането на конкретна защита.

Следва ясно да се разграничи хипотезата на липса на каквото и да е изявление в законовия срок от изрично мотивирания отказ. При изричен отказ следва да се отчита дали са налице обективни причини, като конфликт на интереси, заболяване, отсъствие, прекомерна фактическа ангажираност, липса на необходимата специална компетентност по закон или други обстоятелства, които биха възпрепятствали ефективното осъществяване на защитата.

Съществени резерви пораждаат и чл. 10 и чл. 12 от проекта, доколкото чрез тях се въвеждат допълнителни критерии за подбор, свързани с минимален адвокатски стаж, конкретен предходен опит по сходни дела и задължение за представяне на застраховка с покритие, равно на материалния интерес по делото.

Безспорно е, че при дела с висока фактическа и правна сложност следва да се гарантира професионален капацитет на особения представител. Тези критерии обаче не следва да бъдат формулирани по начин, който превръща определянето в процедура, достъпна само за ограничен кръг адвокати, без това да е предвидено пряко в закона.

Изискването за допълнителна застраховка с покритие, равно на материалния интерес, може да създаде непропорционална финансова тежест за адвоката и да забави назначаването на особен представител. Освен това материалният интерес по едно дело невинаги съответства на действителния риск от професионална отговорност или на фактическата и правната сложност на производството.

Считам, че подобно изискване не следва да бъде въвеждано чрез наредба, освен ако е налице изрична законова основа. По-подходящо би било при дела с висока сложност да се разчита на предварително заявена професионална насоченост, на участие в съответни обучения и на обективно доказуем процесуален опит, без това автоматично да изключва всички останали адвокати от подбора.

Следва да бъде прецизиран и начинът, по който се разбира принципът на равномерно разпределение. В проекта се използват едновременно броят на възложените дела и размерът на получените възнаграждения. Това е правилно като общ подход, но е необходимо ясно да се уреди за какъв период се отчита натовареността, дали се включват неприключили дела, дела с неполучено възнаграждение, прекратени производства и случаи, при които адвокатът е освободен по независещи от него причини.

Отчитането на възнаграждения за период от три години преди текущата календарна година би могло да постави някои адвокати в неблагоприятно положение за твърде дълъг период. По-балансирано решение би било използването на текущата календарна година или на подвижен дванадесетмесечен период, като се вземат предвид както броят на възложените дела, така и реално получените възнаграждения.

Съществена бележка следва да бъде направена и относно преходната процедура по § 4. Предвиденото преминаване към следващия адвокат по азбучен ред, когато случайно избраният адвокат не отговаря на критериите, не съответства напълно на принципа на случайния подбор. След първоначалния случаен избор процедурата се превръща в последователно, а не в случайно определяне.

По-подходящо би било електронната система предварително да формира кръга на всички адвокати, които отговарят на приложимите критерии по конкретното дело, след което случайният избор да се извършва единствено между тях. При отказ или отпадане на избрания адвокат следва да се извършва нов случаен избор между останалите допустими адвокати, а не да се преминава към следващия по азбучен ред.

Следва да се предвиди и подробен ред за действие при техническа неизправност на специализирания софтуер. В подобни случаи е необходимо да има резервна процедура, при която се съставя подробен протокол, удостоверяващ всички действия по подбора, участващите адвокати, приложените критерии и причините за изключване на определени лица. Тази процедура следва да бъде временна, проверяема и да се прилага само до възстановяване на нормалната работа на електронната система.

По отношение на публичността на извършените определения считам, че тя следва да бъде съвместена със задължението за защита на личните данни, адвокатската тайна и информацията по конкретните дела. Списъците следва да съдържат само данни, необходими за проследяване на процедурата, без да се публикуват данни за страните, предмета на делото или други обстоятелства, които могат да засегнат техните права и законни интереси. Достъпът до по-подробната информация за извършения подбор следва да се предоставя на адвокатите чрез защитена електронна система.

В заключение считам, че проектът следва да бъде подкрепен по принцип, тъй като създава необходимата организационна и техническа основа за практическото прилагане на чл. 36а от Закона за адвокатурата.

Необходимо е обаче преди окончателното му приемане да бъдат отстранени посочените неясноти и да се гарантира, че подзаконовата уредба няма да стеснява законово определения кръг на адвокатите, няма да въвежда несъразмерни ограничения и няма да допуска отклонения от случайния подбор извън ясно определени и проверими хипотези.

С уважение:

/адв.Бараков/

